

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1222-10

meddelad i Stockholm den 16 maj 2011

KLAGANDE

AA

MOTPART

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 10 februari 2010 i mål nr 2425-09, se bilaga

SAKEN

Havandeskapspenning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer länsrättens domslut.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar havandeskapspenning för tiden den 31 januari – den 18 mars 2009.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet.

Dok.Id 105335

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

Vad AA anför

Försäkringskassan har i sitt beslut inte beaktat hela arbetssituationen utan endast fokuserat på tunga lyft och låtit det avgöra hela saken. Hon går och står hela dagarna, arbetar i trånga utrymmen, utför ensidiga rörelser och har besvärliga arbetsställningar. Hon bär ofta två 10-liters vattenkannor åt gången, fem gånger per butik hon besöker. Vad som är tunga lyft måste avgöras från fall till fall och beaktas i kombination med hur resten av arbetsdagen ser ut. Även kvinnans storlek bör vara av betydelse. De fall om anställda i handelsyrken som kammarrätten hänvisar till skiljer sig mycket från hennes och är inte relevanta.

Vad Försäkringskassan anför

Faktorer i arbetet som Försäkringskassan tar hänsyn till vid bedömningen av rätten till havandeskapspenning är återkommande tunga lyft, svårare rörelser och arbeten som utförs stående och som ger en ensidig belastning. Det finns inte någon klar rättspraxis när det gäller vad som anses som tunga lyft – exempelvis om det ska vara enskilda lyft eller totala lyft per arbetspass. I praxis för anställda inom handelsyrken har det varit avgörande hur tunga lyft kvinnan utfört och frekvensen av dessa. Att arbetet till stor del har utförts stående, gående och inneburit besvärliga arbetsställningar har inte i sig grundat rätt till havandeskapspenning när lyften varit mindre tunga, dvs. upp till 15 kilo. Däremot har havandeskapspenning beviljats när det förekommit lyft från 20 upp till 30 kilo upprepade gånger under arbetspassen. Ju lägre vikter som kvinnan måste hantera desto högre frekvens av lyft krävs det. Betydelse bör även kunna tillmätas att kvinnan utför arbetsmoment som innebär en fysisk påfrestning som kan liknas vid lyft genom att dra eller skjuta något tungt framför sig.

Med stöd av praxis kan inte de lyft som AA utför i sitt arbete, varken var för sig eller sammantaget med att arbetet i stor utsträckning utförs stående, anses vara så tunga eller fysiskt påfrestande att hennes förmåga att utföra arbetet på grund av graviditeten varit nedsatt med minst en fjärdedel.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Lagrum m.m.

En försäkrad kvinna har rätt till havandeskapspenning, om havandeskap har satt ned hennes förmåga att utföra uppgifterna i sitt förvärvsarbete med minst en fjärdedel och hon inte kan omplaceras till ett annat mindre ansträngande arbete (3 kap. 9 § första stycket lagen [1962:381] om allmän försäkring som har upphävts men som är tillämplig i målet enligt 1 kap. 3 § lagen [2010:111] om införande av socialförsäkringsbalken). En regel med i sak samma innehåll finns numera i 10 kap. 2 § socialförsäkringsbalken. Ersättningen kallas nu graviditetspenning.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Av äldre förarbeten framgår att lagstiftarens avsikt varit att man vid bedömningen av om en kvinna har rätt till havandeskapspenning ska ta hänsyn till både arbetets art och den enskilda kvinnans förmåga att klara av arbetet. Faktorer som bör beaktas är om det i arbetet förekommer tunga lyft eller krav på att vissa svårare rörelser ska kunna utföras. Andra faktorer som bör spela in är om arbetet till stor del måste utföras stående. Arbeten av monoton karaktär som ger ensidiga belastningar kan också vara svåra att utföra i senare skeden av graviditeten. Kvinnans egen bedömning är också en omständighet av betydelse (prop. 1978/79:168 s. 36 och 51 f.).

AAAs arbete har angetts vara ett handelsyrke. Praxis när det gäller rätten till havandeskapspenning för anställda i sådana yrken är relativt gammal och är inte refererad. Den innebär att det avgörande för bedömningen har varit hur tunga lyft kvinnan utfört samt frekvensen av dessa. Mindre tunga lyft, upp till 15 kilo, har i princip inte grundat rätt till havandeskapspenning oavsett hur arbetsförhållandena sett ut i övrigt, medan frekvent förekommande lyft på mellan 20–30 kilo gett rätt till havandeskapspenning.

Vid bedömningen av rätten till havandeskapspenning ska en prövning göras av omständigheterna i varje enskilt fall (FÖD 1981:19). Det är alltså inte tillräckligt att konstatera vilken yrkeskategori kvinnan tillhör. Att det inom kategorin

handelsyrken förekommer vitt skilda arbetsuppgifter framgår för övrigt tydligt av detta mål.

Av utredningen i Försäkringskassan framgår att AA i sitt arbete ofta utför tunga lyft av bl.a. vattenkannor, hinkar fyllda med blommor och vatten samt blomlådor. De fyllda vattenkannorna ska ofta lyftas högt. Hon går och står under i stort sett hela arbetsdagen, drar tunga blomstervagnar och arbetar i trånga utrymmen med ensidiga belastningar. Hon arbetar ensam och saknar möjlighet till pauser.

Vid en helhetsbedömning av AAs arbete finner Högsta förvaltningsdomstolen att det är så fysiskt krävande att hon har rätt till havandeskapspenning i enlighet med sitt yrkande.

Mats Melin

Karin Almgren

Anna-Karin Lundin

Annika Brickman

Anita Saldén Enérus

Anna Samuelsson

Föredragande justitiesekreterare

Avd. I

Föredraget 2011-04-06